

Nieuwsbrief 2021-3

DECEMBER

Grote belangstelling voor project April-Meistakingen

Secretaris Rogier Overman heeft alle leden begin december benaderd om mee te doen aan een uniek project voor Ondernemers in Geschiedenis. We willen met zo veel mogelijk leden werken aan een boek, podcast-serie en tentoonstellingen over de April-Meistakingen van 1943. In samenwerking met derden en jullie zelf gaan we daarvoor subsidiebronnen aanboren. De belangstelling is groot: velen van jullie hebben ideeën aangedragen en willen graag meedoen.

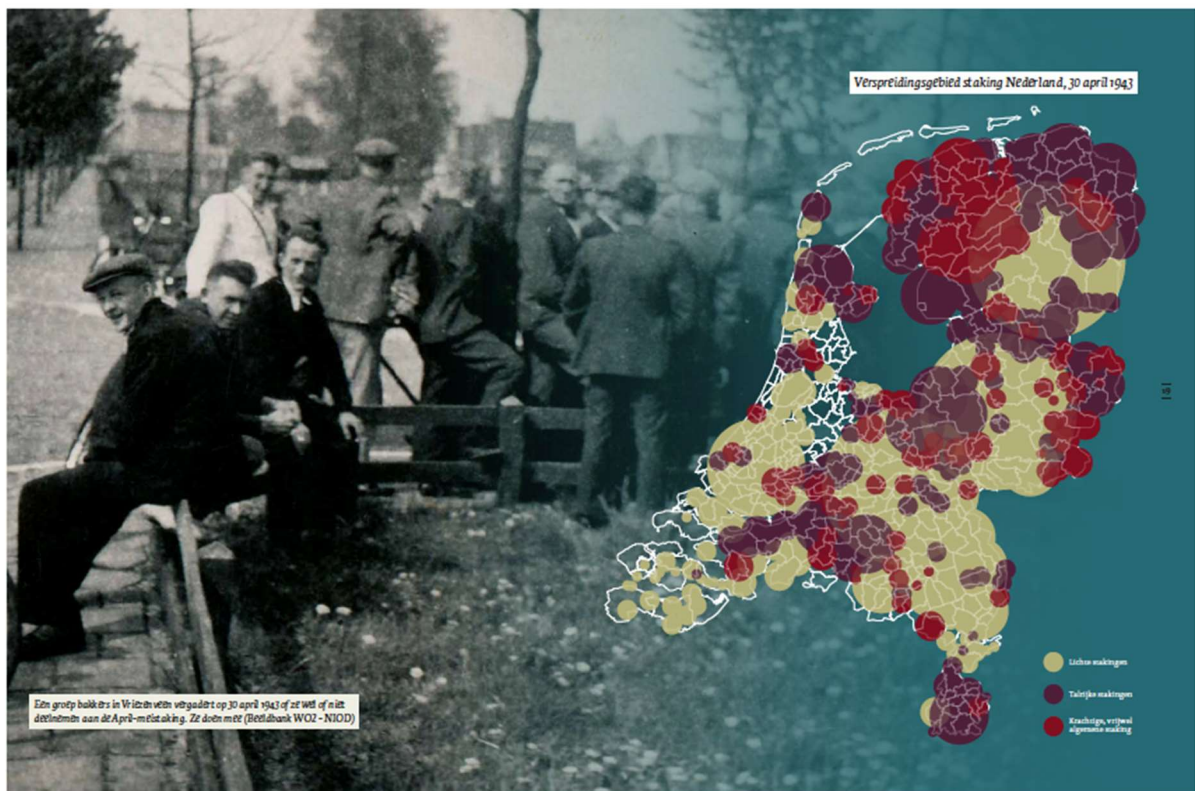
Lont in het kruitvat

Eerst het verhaal, in grote lijnen. Op 29 april 1943 roept de bezetter de omstreeks 300.000 oud-militairen van het Nederlandse leger terug in krijgsgevangenschap. Hij duwt daarmee de lont diep in het kruitvat. De weerzin tegen de wijze waarop de bezetter steeds meer arbeiders dwingt om in Duitsland te werken, groeit met de dag. Nu hij ook nog de oud-militairen wil wegvoeren, gaat hij over de grens. Voor de arbeiders van de machinefabriek Stork in Hengelo is dit hét moment om het werk neer te leggen. En dan gaat het snel: op het hoogtepunt hebben een kwart tot een half miljoen mannen en vrouwen hun werkplek verlaten. Middenstanders sluiten hun winkels, mijnwerkers weigeren af te dalen, boeren leveren geen melk meer aan de zuivelfabrieken, ambtenaren lopen weg uit hun kantoren.

Grof geweld

We praten over de grootste staking uit de geschiedenis van ons land. En over de grootste volksopstand in de door de nazi's bezette delen van Europa. Onder aanvoering van de *Höhere Polizei- und SS-Führer* Rauter slaat de bezetter met grof geweld terug. In nog geen week tijd vallen er bijna 200 doden, raken naar schatting 400 personen zwaargewond en verdwijnen nog eens vele honderden personen achter de tralies. Van meer dan vijftig terechtgestelde mannen is tot de dag van vandaag onbekend waar ze liggen begraven.

Verspreiding stakingen, 30 april 1943.

Bron: P. Wolthuis, *Er hoeft er maar één te beginnen. De April-Meistaking 1943* (z.p. 2018)

Vrijwel onbekend

Tot zover, in enkele grote lijnen, het vrijwel onbekende verhaal van de April/Mei-stakingen. De Stichting Landelijke Herdenking April/Mei-stakingen (met in het bestuur onder meer ons medebestuurder Hans Morssinkhof) zet zich sinds enkele jaren in om hierin verandering te brengen. Daartoe richt ze zich allereerst op 2023, tachtig jaar na de stakingen immers. Het staat nu al vast dat de stakingen in dat jaar grote aandacht krijgen.

Gezamenlijk project

Als Ondernemers in Geschiedenis willen we daarop inspelen. Om te beginnen omdat het inspirerend is om met zoveel mogelijk leden een project aan te vatten. Het stelt ons als zelfstandige historici in staat te laten zien wat we kunnen. Als diverse subsidiefondsen meewerken komt er bovendien inkomen uit voort. En de ervaring die we hiermee als vereniging opdoen kan leiden tot vergelijkbare projecten in de toekomst.

Coördinatiecommissie

In reactie op de mail van 5 december hebben zich elf leden aangemeld voor deelname aan het project. Daarnaast is een flink aantal tips ontvangen voor onder andere de vorm en inhoud. Op basis van deze respons heeft het bestuur besloten door te gaan met het project.

Daartoe is tijdens een extra bestuursvergadering op 16 december jl. een Coördinatiecommissie Project April/Mei-stakingen ingesteld. Ze bestaat uit Anton, Willy en Rogier. De Coördinatiecommissie stelt de leden die zich hebben aangemeld begin januari verder op de hoogte van het inmiddels iets gewijzigde project. Dit betreft onder meer de toch wel complexe wijze van fondsenwerving/financiering. Het eerdere verzoek aan jullie om voor uiterlijk 1 januari met

deelprojectvoorstellen te komen, komt dan ook te vervallen. Leden die alsnog mee willen doen kunnen zich uiteraard nog aanmelden; zie daarvoor de op 5 december jl. gemaakte oproep.

Algemene Ledenvergadering op 24 maart 2022

We kondigen het vroegtijdig aan: de Algemene Ledenvergadering vindt in 2022 plaats op **donderdag 24 maart**. Noteer het alvast in je agenda. We hopen uiteraard fysiek te kunnen vergaderen. In dat geval streven we naar een bijeenkomst in Het Catharijneconvent in Utrecht. Mocht dat vanwege inmiddels overbekende omstandigheden niet kunnen, dan wordt het een digitale vergadering. Laten we hopen dat dan niet meer hoeft.

Mag de voorzitter blijven?

Anton van Renssen hanteert al geruime tijd met zwier en verve de voorzittershamer. Met een grap hier, een opbeurend woord daar én de alertheid om al te zeer afdwalende (bestuurs)leden tot de orde te roepen. Maar: zijn termijn zit er bijna op. Dat geldt ook voor penningmeester Wim de Natris. Zo dreigt in één klap veel bestuurservaring te verdwijnen.

Binnen het bestuur hebben we hierover uitvoerig van gedachten gewisseld. Geen van de overige bestuursleden ziet op dit moment de mogelijkheid om het voorzitterschap over te nemen. En een ervaren voorzitter laat zich niet gemakkelijk vinden.

Dus kwam de vraag: kun jij nu wel weg, Anton? Want als we het project rond de April-Meistakingen van 1943 willen realiseren, is bestuurlijke continuïteit zeer gewenst, zeker nu ook Wim afscheid neemt. In het gesprek dat hierop volgde, verklaarde Anton zich bereid om de kar nog twee jaar te trekken. Tot ons eenstemmige genoegen.

Anton verbindt hieraan wel een voorwaarde: de Algemene Ledenvergadering op 24 maart 2022 moet hiermee instemmen. We kondigen dit vast aan, zodat je er onder de kerstboom over kunt nadenken. Bovendien heeft iedereen dan nog alle tijd om eventueel zelf kandidaten voor te dragen.

Gezocht: een penningmeester (m/v)

Het werd hierboven al gezegd: ook Wim de Natris, penningmeester van Ondernemers in Geschiedenis, ziet het einde van zijn bestuurstermijn naderen. En al heeft hij al aangekondigd beschikbaar te blijven voor hand- en spandiensten, hij neemt in 2023 toch echt afscheid van het bestuur. Uiteraard niet van de vereniging.

Dus zoeken we een nieuwe penningmeester (m/v). Iemand met oog voor cijfers in andere rangschikking dan jaartallen, die de hand op de knip houdt als dat moet en financiële ruimte geeft als het kan. Streng doch rechtvaardig, behept met het relativiseringsvermogen dat ons als historici zo vaak wordt toegedicht en als Wim volop bereid om met de andere bestuurders mee te denken en te doen.

Wie belangstelling heeft en meer wil weten, kan contact opnemen met Wim via wim@denatris.nl. Van harte aanbevolen.

Jaaragenda

Voor het komende jaar hebben we als bestuur een conceptagenda opgesteld. Door op tijd te plannen kunnen we als Ondernemers in Geschiedenis in onze agenda's rekening houden met geplande activiteiten. Dat stelt ieder van ons ook in staat om de onderlinge band te bevorderen, kennis en ervaringen te delen en vragen te stellen.

Nog niet alle onderdelen zijn ingevuld. De Algemene Ledenvergadering in maart staat al wel vast, net als de online-bijeenkomsten 'Op de koffie bij...' in het eerste kwartaal. Daarnaast kan iedereen zijn eigen activiteiten doorgeven, zoals lezingen, boekpresentaties, opening van tentoonstellingen enzovoort, enzovoort. Mail je data of tips naar de webredactie: jd@inhistory.nl. Zie voor de meest actuele stand van zaken: <https://www.ondernemersingeschiedenis.nl/agenda>

Webinar tentoonstellingen maken – een terugblik

Op donderdagavond 11 november hield Willy van der Schuit voor acht leden een webinar over het maken van tentoonstellingen. Ze putte uit haar rijke ervaring als projectleider en tentoonstellingenmaakster. Vooral indrukwekkend was wat ze vertelde over de totstandkoming van de tentoonstelling en inrichting van de Synagoge Groningen.

Ruimte

Tentoonstellingen maken, dat is geschiedenis in de ruimte zetten. En ruimte, die gebruikt Willy overvloedig in haar werk. We zagen beelden van een prachtig ingerichte tentoonstelling over de synagoge en over Joods Groningen langskomen. De tentoonstelling beslaat de helft van het gebouw, de andere helft die we op de beelden achter het hek zagen, is nog in gebruik als gebedshuis.

Projectplan

De start van elke tentoonstelling is, uiteraard, het opstellen van een projectplan. Onderdeel daarvan is de fondsenwerving. Op dat vlak had Willy een belangrijke tip: fondsen vinden een goede organisatie van belang. Daarom geeft ze bij het maken van tentoonstellingen vaak ook organisatieadvies. Of werkt ze samen met professionele organisaties die de subsidies aanvragen. In het geval van de Synagoge Groningen was dat de Stichting Oude Groningse Kerken, sinds enige tijd officieel eigenaar van het gebouw.

Samenwerken

Geschiedenis verbeelden in ruimte

- Concept
- Projectplan
- Fondsenwerving
- Organisatieadvies
- Projectleiding
- Inhoud en onderzoek
- Tekst
- Beeldresearch
- Grafische en ruimtelijke vormgeving
- Multimedia
- Kunst en design

Een tentoonstelling maak je als historicus niet alleen. Nee, ook ict'ers, vormgevers en zelfs glaszetters én een goed team van vrijwilligers is van belang. Denk ook aan de producenten van touchscreens.

Tips

Enkele belangrijke tips: gebruik korte teksten – 100 tot 150 woorden per plaats. Veel verhalen kun je ook maken in audio, via QR-codes. Voor de synagoge werd een audiotour gemaakt. Niet zomaar een, de tekst werd ingesproken door een in Groningen geboren Joodse acteur.

Dilemma's

Belangrijk is te beseffen dat je bij een tentoonstelling nooit het hele verhaal kunt vertellen.

Dilemma's die Willy benoemde gingen over:

- Welk verhaal wil ik vertellen
- Beleven versus inhoud
- kort en bondig
- denk vanuit beeld
- vormgeving
- context
- opdrachtgever en organisatie meenemen.

Kosten

Mensen hebben natuurlijk wel door dat een project heel veel gaat kosten. Begin daarom met een raming van de kosten en een lijst van mogelijke fondsen. Daarom is het plan ook zo belangrijk.

De volgorde is:

Trap 1: plan

Trap 2: fondsen erbij

Trap 3: die bij elkaar brengen. Dan pas naar gemeenten etc.

Een belangrijke beginnerstip: laat je ook betalen voor het projectplan.

Stel daarbij een unieke samenwerking voor, bijvoorbeeld met de plaatselijke bibliotheek.

Vertrouwen

Een enkele ontboezeming deed Willy aan het eind van haar webinar: Uiteraard schiet ook zij er aan het eind toch nog bij in. Ondertussen draait het altijd om vertrouwen. Dat is ondernemen.

Samenwerken met anderen: zoek altijd mensen die je vertrouwt.

En tot slot: vier je successen met het team, zowel tussentijds als bij de uiteindelijke afronding

Even voorstellen: vier nieuwe leden

Afgelopen september heeft het bestuur besloten om een eenmalige ledenwervingsactie te starten. Geïnteresseerden kunnen voor een gereduceerde contributie van slechts 35 euro gebruik maken van de mogelijkheid tot een kennismakingslidmaatschap. De actie geldt voor 2021 én heel 2022. We hopen op een grote sprong voorwaarts.

In korte tijd werden vier historici lid van onze fijne vereniging. Het gaat om **Christiaan Stam**, **Nona Blijlevens**, **Karin (Catharina Th.) Bakker** en **Machlien Vlasblom**.

Christiaan Stam

Christiaan nam meteen deel aan de dagexcursie naar Naarden-Vesting – tenslotte woont hij in Naarden. Hij heeft al uitgebreid met twee bestuursleden en enkele oudgediende leden kennis kunnen maken. Christiaan is nieuw in het vak en adverteert zich voorlopig in de eerste plaats als familiehistoricus (website: familiehistoricus.nl). Dit jaar rondde hij zijn eerste grote opdracht af, de reconstructie van het oorlogsverleden van Harry Bruijs (1919-1998) met als titel *Merck toch hoe sterck*. Volgens onze secretaris een prachtig boek dat niet misstaat in de boekenkast van historici met interesse in de Tweede Wereldoorlog.

Nona Blijlevens

Nona en haar bedrijf Atavus hebben we nog niet in levenden lijve mogen ontmoeten, maar ze heeft een mooie website: atavus.nl). Ze richt zich op familiegeschiedenis en werkt daarnaast parttime bij het CBG Centrum voor familiegeschiedenis. Zonder haar leeftijd hier te verklappen, is zeker dat Nona voorlopig het jongste lid is van onze vereniging.

Karin (Catharina Th.) Bakker

Karin geniet inmiddels bekendheid vanwege haar boek *De lijfarts van de koning* dat ze dit jaar publiceerde onder de naam Catharina Th. Bakker. Ze heeft tijdens een nieuwjaarsborrel van het KNHG - vanwege corona alweer enkele jaren geleden – uitgebreid kennis kunnen maken met toen nog gewoon bestuurslid Wim de Natris. Die heeft toen blijkbaar voldoende reclame gemaakt om haar ook echt de grote stap te doen zetten en tot onze club toe te treden.

Machlien Vlasblom

Machlien Vlasblom is sinds 2016 werkzaam als zelfstandig historica. Ze houdt zich met name bezig met de Tweede Wereldoorlog en de Holocaust. Ze deed onder andere onderzoek naar beladen erfgoed uit de Tweede Wereldoorlog in Gelderland. Binnenkort verschijnt haar eerste boek *‘Wij waren supermannen’: Jan en Herman Heukels: broers, fotografen, nationaalsocialisten*. Ze nam enkele jaren geleden als introduc e al deel aan de excursie naar Amersfoort. Nu heeft ze de stap ook echt gewaagd. Zie ook: machlien.nl.

Wij heten onze nieuwe leden van harte welkom.

Iets te delen? Geef een webinar!

Als Ondernemers in Geschiedenis hebben we dit jaar voor het eerst enkele webinars georganiseerd. Ook voor ons een nog betrekkelijk nieuw fenomeen, dat door alle deelnemers steeds op hoge prijs werd gesteld. Het voordeel van zo'n webinar is (ook) dat je in gesprek kunt gaan met degene die de webinar verzorgt en kennis en ervaringen met elkaar kunt delen. Zo is het halen en brengen.

Ook in 2022

In 2022 willen we hiermee dan ook doorgaan. Ook, zeggen we alvast, als plotseling alle coronabeperkingen van de baan zouden zijn. Ieder kan dan vanuit eigen huis deelnemen, niemand hoeft te reizen. Ongetwijfeld komen hieruit opnieuw boeiende digitale sessies voort.

Iets voor jou?

Tot nog toe hebben wij als bestuur leden gevraagd om een webinar te verzorgen. Onze vereniging telt zo veel mensen die een mooi verhaal kunnen vertellen. Maar je hoeft uiteraard niet op ons te wachten. We zijn ondernemers, we nemen ook zelf initiatieven.

Maar wat?

Er zijn ongetwijfeld vele onderwerpen die een webinar waard zijn. Dat kan je ervaring op een bepaald gebied zijn. Maar ook een idee om als historici krachten nog meer te bundelen. Of een onderzoek waaraan je werkt. Waarbij je misschien wel behoefte hebt aan reacties en vragen uit een onbevangen publiek. Zodat jij je toeschouwers inspireert en zij jou.

Kortom...

Als jij een onderwerp of een idee hebt waarover je een webinar zou willen houden, horen we dat heel graag. Je kunt hierover contact opnemen met onze secretaris Rogier Overman, via info@ondernemersingeschiedenis.nl.

'Online op de koffie bij...' Christiaan Stam

Na een reeks geslaagde online koffieochtenden bij Renate Stapelbroek (dank Renate!) wordt het online 'Op de koffie bij...' vanaf januari 2022 voortgezet bij Christiaan Stam. Christiaan is sinds kort lid van onze vereniging en zal de virtuele koffietafel bedienen op maandag 24 januari, vrijdag 25 februari, donderdag 31 maart en vrijdag 29 april 2022.

Een mooie dag in Naarden-Vesting

Het werd tijd om elkaar weer eens in levenden lijve te ontmoeten. Daar hebben we als vereniging onze excursies voor, maar dan moeten geen virussen tegenwerken. Op donderdag 14 oktober 2021 kon het weer. Met een beperkt aantal deelnemers werd het een intieme excursie naar Naarden-Vesting.

Programma

Wim de Natris had het programma voorbereid. Van de partij waren Micha Cluysenaer, Jan Brouwers en Anton van Renssen. Ons nieuwe lid Christiaan Stam deed mee. Voor hem was het een thuiswedstrijd, want hij woont in Naarden. En ook Willy van der Schuit kon een deel van het programma meemaken. Daarnaast had Anton een introduc e meegenomen: Saskia Bultman. Zij woont en werkt in Nijmegen en is inmiddels aspirant-lid.

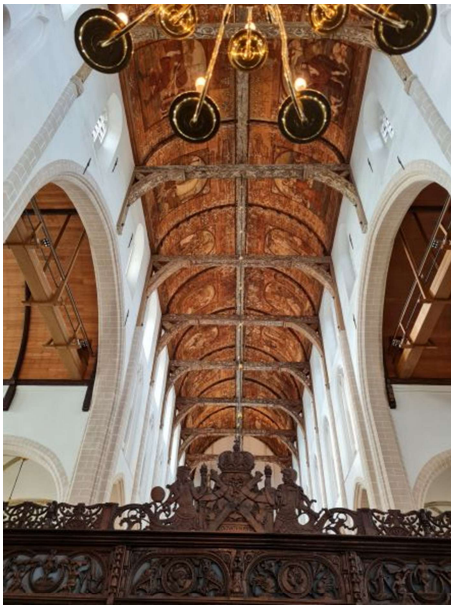
Comenius Museum

Centraal stond een bezoek aan het [Comenius Museum](#) en de [Grote Kerk](#), bekend van de jaarlijkse uitvoering van de Matth us Passion. Johan Exalto, de nieuwe directeur (tevens docent aan de Vrije Universiteit in Amsterdam), ontving ons in 'zijn' Comenius Museum, gevestigd in een voormalig klooster. Hij gaf een inleiding over de theoloog, filosoof en pedagoog Jan Amos Comenius (1592-1670) en zijn belang voor de Tsjechische geschiedenis. In de vroegere kapel van complex bevindt zich het mausoleum. Het is in de tweede helft van de jaren dertig volledig ingericht door Tsjechoslowakije

(toen nog één land én nog gespeld zonder koppelteken). Iedereen was verbaasd hoe modern de voorstellingen op de glazen panelen in de roestvrijstalen frames oogden.

Fonkelnieuw

Daarna bekeken we het museum. Willy was onder de indruk van de kwaliteit van de fonkelnieuwe permanente tentoonstelling en nam uitgebreid foto's. Het mocht blijkbare wat kosten, was de conclusie. De nieuwe tentoonstelling is dan ook ruimhartig door Tsjechië bekostigd. De directeur lichtte toe dat de tentoonstelling ook bedoeld was om lang mee te gaan. Ook de rest van het gebouw, met nog tweede kleine tijdelijke tentoonstellingsruimten en de bibliotheek, tevens werkruimte van de vrijwilligers, werd bezichtigd.

Grote kerk

Na een kleine eerste wandeling door het pittoreske vestingstadje werd er geluncht in het Vesting Hotel. Daar werden we opgehaald door Jan van Tuin die ons een rondleiding gaf door de Grote Kerk, pal tegenover het hotel. Hij gaf ons onder meer uitgebreid uitleg bij de interessante iconografie van de laatmiddeleeuwse schilderijen op het houten gewelf van deze van origine rooms-katholieke kerk.

Terras

Saskia Bultman had voor de rondleiding al afscheid genomen. Na een drankje op het terras van Eetcafé Het Hert namen ook Willy en Anton afscheid. De vier overgebleven deelnemers hebben nog een wandelingetje gemaakt naar het bedrijvencomplex Het Arsenaal op het noordwestelijke bastion van de vesting. Micha nam hierna afscheid.

Christiaan, Jan en Wim streken na een kort bezoek aan de oostelijke vestingpoort en de ondergrondse kazerne in de stadswal opnieuw neer in Eetcafé Het Hert om te dineren en nader kennis te maken.

Foto's: Willy van der Schuit

Tot de volgende...

Het ligt in ons voornemen om elk kwartaal een nieuwsbrief te versturen. Die zal de ene keer uitgebreid zijn en de volgende keer wellicht iets korter. Zo houden we elkaar op de hoogte en kunnen we elkaar inspireren. De volgende nieuwsbrief verschijnt in maart 2022, voorafgaand aan de Algemene Ledenvergadering op 24 maart. Je kunt uiteraard zelf altijd kopij aanleveren. Die is van harte welkom. Gebruik hiervoor het e-mailadres info@ondernemersingeschiedenis.nl.